

Атмосфералық ауаны қорғау қағидаларын бекіту туралы

VIII сайланған Алматы қаласы мәслихатының кезектен тыс XL сессиясының 2025 жылғы 30 желтоқсандағы № 272 шешімі. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2025 жылғы 31 желтоқсанда № 37770 болып тіркелді

Ескерту. Алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі - осы шешімнің 2-тармағымен.

Қазақстан Республикасының Экология кодексінің 206-бабының 3-тармағына сәйкес Алматы қаласының мәслихаты ШЕШТІ:

1. Осы шешімнің қосымшасына сәйкес атмосфералық ауаны қорғау қағидалары бекітілсін.

2. Осы шешім алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік алпыс күн өткен соң қолданысқа енгізіледі, атмосфералық ауаны қорғау қағидаларының 22, 23, 38, 39, 40, 41, 43, 44, 46, 47, 50, 51, 52, 53, 71 және 75-тармақтарын қоспағанда, осы шешім алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік бір жыл өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Алматы қаласы мәслихатының төрағасы

М. Отыншиев

Алматы қаласы мәслихатының

2025 жылғы 30 желтоқсандағы

№ 272

шешіміне қосымша

Атмосфералық ауаны қорғау қағидалары

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Атмосфералық ауаны қорғау қағидалары (бұдан әрі – Қағидалар) Қазақстан Республикасы Экология кодексінің (бұдан әрі – Экология кодексі) 206-бабының 3-тармағына сәйкес әзірленген және онда Алматы қаласының аумағында атмосфералық ауаны қорғау жөніндегі автомобиль көлігін пайдаланудың жекелеген мәселелерін және III санаттағы объектілерге қойылатын экологиялық талаптарды, сондай-ақ шығарындылар деңгейі төмен аймақтарды ұйымдастыру, арнайы экологиялық талаптарды бұзушылықты анықтау мәселелерін реттеу бөлігінде арнайы экологиялық талаптар белгіленеді.

2. Осы Қағидалар:

Алматы қаласының тау етегіндегі қазаншұңқырда орналасуының географиялық ерекшеліктерін, адамдардың өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретін

концентрацияларда атмосфералық ауаның жерге жақын қабатында ластағыш заттардың жинақталуына ықпал ететін, ластағыш заттардың табиғи таралуына кедергі келтіретін климаттық және өзге де табиғи жағдайлар ескеріле отырып әзірленген;

Алматы қаласында атмосфералық ауаны қорғау негіздерін айқындайтын арнайы экологиялық талаптарды қамтиды және экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге бағытталған.

3. Осы Қағидаларда пайдаланылатын негізгі ұғымдар:

1) автомобиль көлігі құралы (бұдан әрі – автокөлік құралы) – автобустарды, шағын автобустарды, жеңіл және жүк автомобильдерін, троллейбустарды, автомобиль тіркемелерін, ершікті тартқыштарға жартылай тіркемелерді, сондай-ақ мамандандырылған автомобильдерді (жүктердің белгілі бір түрлерін тасымалдауға арналған) және арнайы автомобильдерді (әртүрлі көбінесе көліктік емес жұмыстарды орындауға арналған) қамтитын автомобиль көлігінің жылжымалы құрамының бірлігі;

2) автокөлік құралын техникалық зерттеп-тексеруден оң өту – техникалық зерттеп-тексеру қорытындылары бойынша автомобиль көлік құралының пайдаланылған газдарындағы зиянды заттардың нақты құрамы деңгейінің ҚР СТ 1433-2023 "Жол көлігі. Автокөлік құралдарының пайдаланылған газдары бар ластағыш заттардың атмосфералық ауаға шығарындылары. Нормалар мен әдістер" стандартында бекітілген нормативтерге сәйкестігін растау;

3) автопарк – кәсіпорынға, ұйымға немесе жеке тұлғаға тиесілі, кәсіпкерлік қызметте пайдаланылатын, жүк және жолаушылар тасымалдау, қызмет көрсету мен жөндеу жұмыстарына арналған жылжымалы арнайы техниканы және өзге де міндеттерді орындауға арналған автокөлік құралдарының жиынтығы;

4) атмосфералық ауаға ластағыш заттардың шығарылуы (бұдан әрі – шығарынды) – көздерден атмосфералық ауаға ластағыш заттардың түсуі;

5) атмосфералық ауа – тұрғын, өндірістік және өзге де үй-жайлардан тыс орналасқан атмосфера газдарының қоспасы болып табылатын табиғи ортаның өмірлік маңызы бар құрамдас бөлігі;

6) атмосфералық ауаның ластануын байқау пункті, атмосфераның ластану жай-күйін байқау пункті (бұдан әрі – ЛБП) - белгіленген географиялық координаттары бар атмосфералық ауадағы ластағыш заттардың концентрацияларын өлшеуді жүргізуге арналған ішінде орнатылған аспаптары мен жабдықтары бар байқау пункті;

7) атмосфералық ауаның ластануы – атмосфералық ауа сапасының мемлекет белгілеген экологиялық нормативтерінен асатын концентрацияларда ластағыш заттардың немесе деңгейлерде физикалық әсерлердің атмосфералық ауада болуы;

8) әсерді бағалау – осы Қағидаларды іске асырудан болатын ықпалды бағалау тұрғысынан осы Қағидаларға сәйкес жүргізілетін іс-шаралар;

9) газ талдағыш – қозғалтқыштың пайдаланылған газдарының химиялық құрамын үздіксіз талдауға арналған аспап;

10) жеке тұрғын үй – жеке (отбасылық) тұруға арналған, меншікжайлы учаскеде орналасқан және шаруашылық және басқа да құрылыстармен және жасыл желектермен бірге азаматтың меншігіндегі үй;

11) жылжымалы шығарынды көзі – отынның әртүрлі түрлерінде жұмыс істейтін іштен жану қозғалтқыштарымен жарақтандырылған және стационарлық жағдайда, сол сияқты жүріп-тұру процесінде де шығаруды жүзеге асыра алатын автокөлік құралы немесе өзге де жылжымалы құрал, техника немесе қондырғы;

12) Ластағыш заттар шығарындыларының деңгейі төмен аймақ операторы (бұдан әрі – Аймақ операторы) – процестер кешенін, оның ішінде ластағыш заттар шығарындыларының деңгейі төмен аймақты пайдалану туралы ақпарат жинауға, ластағыш заттар шығарындыларының деңгейі төмен аймаққа кіруді әкімшілендіруге, ластағыш заттар шығарындыларының деңгейі төмен аймақтың пилоттық жобасын іске асыруға бағытталған процестер кешенін қамтамасыз ететін заңды тұлға;

13) ластағыш заттар шығарындыларының деңгейі төмен аймаққа кіру –ластағыш заттар шығарындыларының деңгейі төмен аймаққа кіру және (немесе) автокөлік құралының оның аумағында жүріп-тұруы;

14) ластағыш заттар шығарындыларының деңгейі төмен аймақтың пилоттық жобасы (бұдан әрі – Пилоттық жоба) - ластағыш автокөлік құралдарының кіруін шектеуді қоса алғанда, экологиялық талаптарды белгілеу арқылы Алматы қаласының аумағында ауа сапасын жақсарту және халықтың денсаулығына зиянды әсерді төмендету мақсатында іске асырылатын жоба;

15) ластағыш заттар шығарындыларының деңгейі төмен аймаққа кіру деңгейі – осы Қағидаларға 2-қосымшаға сәйкес айқындалатын ластағыш заттар шығарындыларының деңгейі төмен аймаққа кірудің шектелуі;

16) ластағыш зат – атмосферада болуы қоршаған ортаға және адамдардың денсаулығына қолайсыз әсер туғызатын зат;

17) ластағыш заттар шығарындыларының деңгейі төмен аймақ (бұдан әрі – Аймақ) – осы Қағидаларға сәйкес Алматы қаласы әкімдігінің қаулысымен айқындалатын шекаралардағы Алматы қаласының аумағы;

18) қаланың газдандырылған ауданы – газ магистральдары жүргізілген және оны қосуға мүмкіндігі бар Алматы қаласының учаскесі;

19) қалдықтар – өндіріс, жұмыстарды орындау, қызметтер көрсету процесінде немесе тұтыну процесінде пайда болған кез келген заттар, материалдар немесе нәрселер (оның ішінде өзінің тұтыну қасиеттерін жоғалтқан тауарлар), оларды иесі тікелей қалдықтар деп таниды не заң талаптарына байланысты жоюға немесе қалпына келтіруге жіберуге тиіс немесе жою немесе қалпына келтіру операцияларына оларды ұшыратуға ниеті бар не ұшыратты;

20) қатты отын – тас және қоңыр көмір, жанғыш тақтатастар, шымтезек, ағаш;

21) қолайсыз метеорологиялық жағдайлар (бұдан әрі – ҚМЖ) – адамдардың өміріне және (немесе) денсаулығына қауіп төндіретін концентрацияларда атмосфералық ауаның жерге жақын қабатында ластағыш заттардың жиналуына ықпал ететін метеорологиялық жағдайлар;

22) пайдаланылған газдар – автокөлік құралының газ шығаратын құбыры арқылы қозғалтқыштың цилиндрлерінен немесе жану камераларынан шығарылатын газдар қоспасы;

23) стационарлық шығарынды көзі – бөлшектелмей орны ауыстырылмайтын және тұрақты орналасқан жері бірыңғай мемлекеттік координаттар жүйесі қолданыла отырып айқындалатын немесе автокөлік немесе өзге де жылжымалы құрал арқылы қозғалатын, бірақ оны пайдалану процесінде жер бетіне қатысты қозғалмайтын (стационарлық) жағдайды талап ететін шығарынды көзі;

24) сұйық отын – бензинді, дизель отынын, мазутты және басқа да ұқсас заттарды қоса алғанда, жағу арқылы жылу энергиясын алуға арналған мұнай өнімдері немесе синтетикалық жанғыш сұйықтықтар болып табылатын сұйық түрдегі отын;

25) тексеру туралы сертификат – өлшем бірлігін қамтамасыз ету туралы заңнамаға сәйкес аккредиттелген салыстырып тексеру зертханасы берген аспаптың метрологиялық тексеруден өткені туралы құжат;

26) техникалық зерттеп-қарау – автокөлік құралының пайдаланылған газдарындағы зиянды заттардың деңгейін және Аймаққа кіру деңгейін айқындау мақсатында техникалық қарап-тексеру желілері жүргізетін рәсім;

27) техникалық қарап-тексеру желісінің маманы – уәкілетті ұйымда оқудан өткені туралы сертификаты бар, сертификатталған аспаптар мен жабдықтарды қолдана отырып, автокөлік құралдарының пайдаланылған газдарының уыттылығы мен түтінінің деңгейін өлшеуді жүзеге асыратын техникалық қарап-тексеру операторының қызметкері;

28) түтін – қозғалтқыштың цилиндрлерінде отынның және буланған майдың толық жанбауы нәтижесінде пайда болған, пайдаланылған газдардағы сұйық және (немесе) қатты бөлшектердің көрінетін дисперсиясы, белгілі бір ұзындықтағы пайдаланылған газдардың бағанасын көрсететін жарық ағынының сіңу дәрежесін сипаттайтын нормаланатын көрсеткіш;

29) түтін өлшегіш – белгілі бір ұзындықтағы іштен жану қозғалтқышының пайдаланылған газдарының бағанасын көрсететін жарық ағынының сіңу дәрежесін өлшеуге арналған аспап;

30) уәкілетті органдар – тексерілетін субъектілер қызметінің Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексінің 132-бабының 2-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарға сәйкестігін бақылауды және тексеруді жүзеге асыратын бақылау және қадағалау органдары, олардың ведомстволары мен аумақтық бөлімшелері, сондай-ақ жергілікті атқарушы органдар;

31) уәкілетті ұйым – "Алматы қаласының ерекше мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 4-бабының 9-38-тармағына сәйкес айқындалған, Алматы қаласында экологиялық жағдайды, атмосфералық ауаның сапасын жақсартуды және қалдықтарды басқаруды қамтамасыз ететін, жарғылық капиталына мемлекет жүз пайыз қатысатын жауапкершілігі шектеулі серіктестік;

32) шығарудың ұйымдастырылмаған көзі – ластағыш заттар шығарылу жылдамдығы мен орнын қосымша белгілейтін құрылғылардан өтпей, егер көз үй-жайдан тыс жерде болса, тікелей атмосфераға немесе желдету жүйесімен жабдықталмаған үй-жайлардың терезе, есік және өзге де ойықтары арқылы түсетін шығарындылар көзі;

33) шығару көзі – пайдалануы процесінде атмосфералық ауаға ластағыш заттардың түсуі орын алатын кез келген объектілер, оның ішінде құрылыс, техникалық құрылғы, жабдық, қондырғы, алаң, көлік немесе өзге де жылжымалы құрал;

34) шығарынды көзінің операторы (бұдан әрі – Объект операторы) – меншігінде немесе өзге де заңды пайдалануында шығарынды көзі немесе атмосфералық ауаға теріс әсер ететін объектісі бар жеке немесе заңды тұлға. Атмосфералық ауаға теріс әсер ететін объектіні салу, реконструкциялау, пайдалану және (немесе) жою (кейіннен кәдеге жарату) кезінде жекелеген жұмыстарды орындау және (немесе) жекелеген қызметтер көрсету үшін Объектінің операторы тартқан жеке немесе заңды тұлғалар объектінің операторлары болып танылмайды.

1-параграф. Арнайы экологиялық талаптарды іске асыру кезінде цифрлық құралдарды қолдану

4. Арнайы экологиялық талаптарды іске асыруды, халықтың, бизнес пен мемлекеттік органдардың өзара іс-қимылын қамтамасыз ету, Алматы қаласы экологиясының жай-күйіне мониторинг жүргізу және оны ауа, жасыл желектер, қалдықтармен жұмыс жасау сияқты факторлар бөлінісінде жақсартуға жәрдемдесу үшін Мемлекеттік коммуналдық цифрлық объект (бұдан әрі – Цифрлық объект) құрылады.

5. Цифрлық объектіні қалыптастыруды және жүргізуді уәкілетті ұйым айқындайтын оны жүргізу және пайдалану регламентіне сәйкес уәкілетті ұйым жүзеге асырады.

6. Цифрлық объект экологиялық мониторингті жүзеге асыруға арналған электрондық платформа бола отырып, келесі негізгі функционалға ие:

арнайы экологиялық талаптардың сақталуын тиімді бақылауды қамтамасыз ету;

қызметтерді электрондық форматта алу мүмкіндігін қамтамасыз ету;

қызметтерді электронды түрде алуға мүмкіндік береді;

Аймақты онлайн режимде әкімшілендіруді жүзеге асыру.;

ҚМЖ-мен байланысты алгоритмдерді автоматтандыру;

халықты және бизнесті ақпараттандыру және оқыту.

7. Цифрлық объект қаражаты жергілікті бюджетке есептелуге жататын ақылы сервистер мен қызметтерді ұсынады.

8. Уәкілетті ұйым мынадай параметрлер бойынша ауа сапасына бақылауды жүзеге асырады:

- 1) РМ 2.5 ұсақ дисперсті бөлшектер;
- 2) РМ 10 ұсақ дисперсті бөлшектер;
- 3) озон (O₃);
- 4) азот диоксиді (NO₂);
- 5) күкірт диоксиді (SO₂);
- 6) көміртегі монооксиді (CO);
- 7) формальдегид;
- 8) фенол.

9. Уәкілетті ұйым Алматы қаласы әкімдігімен және Ұлттық гидрометеорологиялық қызметімен келісе отырып, жаңа ЛБД орналастыру қажеттілігі және оларды орналастырудың қосымша орындарын айқындау туралы шешім қабылдайды.

10. ЛБД бірінші кезекте ластанудың ең жоғары орташа деңгейлері (жол қозғалысы неғұрлым қарқынды қала учаскелері, өнеркәсіптік мақсаттағы объектілерге жақындығы) мүмкін болатын, сондай-ақ атмосфералық ауаның тазалығы аса маңызды болып табылатын объектілер (әлеуметтік объектілер) орналасқан тұрғын аудандарда белгіленеді.

11. Жергілікті жер құрылысының өзгеруі, өнеркәсіптік кәсіпорындардың ашылуы немесе жабылуы, ластану көздерін ұйымдастыру, жаңа жолдар мен жол айрықтарын салу және қолданысқа енгізу ескеріле отырып, ЛБД орналастыру орындары қайта қаралуы мүмкін.

12. Уәкілетті ұйым:

атмосфералық ауа сапасының жай-күйі туралы ақпарат өндірушілермен ынтымақтастық туралы келісімдер (меморандумдар) жасасады;

геоақпараттық жүйелерді (ГАЗ) қолдана отырып, ЛБД деректер қорын қалыптастырады және халықтың көрсетілген деректер қорына ашық қолжетімділігін қамтамасыз етеді;

қоршаған ортаның ластану жай-күйі туралы ақпарат өндіруді жүзеге асыратын заңды тұлғалардың, дара кәсіпкерлердің осы Қағидалардың талаптарын орындауын қамтамасыз етеді;

атмосфералық ауа сапасының жай-күйі туралы ақпаратты нақты уақыт режимінде трансляциялауды және жұртшылықтың осы ақпаратқа онлайн-платформалар мен мобильді қосымшалар арқылы қолжетімділігін қамтамасыз етеді;

атмосфералық ауа сапасының жай-күйі туралы ақпараттың Цифрлық объектімен интеграциялауын қамтамасыз етеді;

халықтың денсаулығына қауіп төндіретін ауаның ластану деңгейі анықталған кезде ҚМЖ кезеңдерінде атмосфералық ауаны қорғау жөніндегі іс-шаралардың орындалуын қамтамасыз етеді;

Алматы қаласы әкімдігінің ресми сайтында және Цифрлық объектіде атмосфералық ауаның жай-күйі туралы ай сайынғы есептерді жариялайды;

уәкілетті органдар жеке және заңды тұлғалардың шағымдары негізінде барлық санаттағы объектілерге қатысты арнайы экологиялық талаптардың сақталуына жоспардан тыс тексерулер жүргізу үшін тартады;

осы Қағидалардың 13, 14 және 15-тармақтарына сәйкес көрсеткіштерге қол жеткізу тұрғысынан әсерді бағалауды жүргізеді.

13. Ауа ластануы азаюының көрсеткіштері:

1) ластағыш заттардың концентрациясы деңгейі: PM 2.5, PM 10, NO_x, SO_x және ауадағы басқа зиянды заттар концентрациясының өзгеруі;

2) автокөлік құралдары шығарындыларының азаюы: Аймақ енгізілгенге дейін және енгізілгеннен кейін автокөлік құралдары шығарындыларының есептік саны;

3) шекті рұқсат етілген концентрациялардан асып кету жиілігі: ластағыш заттардың концентрациясы рұқсат етілген нормалардан асатын бір жылдағы күндер саны.

14. Көлік жүйесін және тұрақты көлік түрлерін дамыту көрсеткіштері:

1) электромобильдер, гибридті автомобильдер және басқа да түрлер шығарындыларының деңгейі төмен автокөлік құралдары үлесінің ұлғаюы (жеке және коммерциялық автокөлік бөлінісінде);

2) қоғамдық көлікте жүру үлесінің ұлғаюы; маршруттар желісінің дамуы және жолаушылар санының ұлғаюы;

3) жеке автокөліктермен жүру үлесінің азаюы;

4) жаяу жүргіншілерге және баламалы көліктің өзге де түрлеріне арналған веложолдар мен инфрақұрылым желісі ұзақтығының ұлғаюы;

5) жол желісінде, техникалық қарап-тексерулер мен зерттеп-тексерулер кезінде, сондай-ақ экологиялық посттарда анықталған шығарындылар бойынша көрсеткіштері асып кеткен автокөлік санының төмендеуі;

6) дизель отынын тұтынуды азаюы.

15. Халық денсаулығының көрсеткіштері:

1) аурудың төмендеуі: демікпе, бронхит және жүрек-қан тамырлары аурулары сияқты ауаның ластануымен байланысты аурулардың төмендеуі;

2) өмір сүру ұзақтығы: Аймақтағы халықтың орташа өмір сүру ұзақтығының өзгеруі;

3) өмір сапасы: халықтың физикалық және психикалық денсаулығын қоса алғанда, жалпы денсаулығы мен әл-ауқатын бағалау.

16. Әсерді бағалау кезінде қолданылатын шектеулер, географиялық масштабтар, уақыт шеңбері, дәрежесі мен талаптарды бұзғаны үшін жауаптылық мөлшері ескеріледі.

17. Әсерді бағалауды жүргізу үшін уәкілетті ұйым базалық жылы деректер жинауды жүзеге асырады.

Базалық жыл деп талдаудағы есептеу нүктесі, алғашқы уақыт кезеңі ұғынылады, осы талдаудан мынадай санаттар бойынша деректерді салыстыру басталады:

қала автопаркінің құрамы және көлік жүйесі туралы деректер, оның ішінде қала және агломерация автокөлік құралдарының жасы, экологиялық сыныптар бойынша автокөлік құралдарының саны, Аймақ өлшемдеріне сәйкес келетін автокөлік құралдарының үлесі, отын түрлері мен оны тұтыну көлемі бойынша автокөлік құралдарының бөлінуі, қоғамдық көліктің қолжетімділігі, қоғамдық көлік және моторланбаған қозғалыстар үшін инфрақұрылымды дамыту туралы деректер және қаланың көлік жүйесіндегі өзгерістерді жинау және талдау үшін қол жетімді басқа да деректер;

ауа сапасы туралы деректер, оның ішінде ауа сапасының көрсеткіштері бойынша мониторингтік деректер: PM_{2.5} және PM₁₀ ұсақ дисперсті бөлшектер, NO₂ азот диоксиді, SO₂ күкірт диоксиді, O₃ озоны, CO көміртегі түтіні, формальдегид, фенол, ауа сапасының индексі, метеорологиялық деректер, шығарындылар деңгейінің маусымдық және тәуліктік өзгерістері, рұқсат етілген концентрациялардың асып кетулер саны;

демографиялық деректер, оның ішінде халық санағының деректері, әлеуметтік топтардың саны мен қарқыны;

денсаулық жағдайы туралы деректер, оның ішінде өкпенің созылмалы обструкциялық ауруы диагнозы бар диспансерлік есепте тұрған пациенттердің саны, шұғыл жүгінулер және өкпенің созылмалы обструкциялық ауруы диагнозы бойынша ауруханаға жатқызу жиілігі туралы медициналық деректер;

кәсіпкерлік субъектілерінің қызметі туралы деректер (тіркелген субъектілердің саны, объектілердің санаттары мен түрлері бойынша саны, жұмысқа орналастырылған халықтың саны).

18. Уәкілетті ұйым уәкілетті органдардың, ақпарат өндірушілердің атына тиісті сұрау салулар жіберу арқылы, сондай-ақ ашық көздерден алынған ақпаратты пайдалану арқылы ақпарат жинауды жүзеге асырады.

19. Әсерді бағалау осы Қағидалардың талаптарын енгізудің әлеуетті оң және теріс экологиялық, әлеуметтік-экономикалық, көліктік әсерлерін анықтау, ең төменгі теріс салдары бар Аймақтың барынша тиімділігін қамтамасыз ету, қоғамдық қолдау алу, мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл жасау үшін материалдар дайындау, баламалы

шешімдерді әділ іске асыруды және талдауды қамтамасыз ету, сондай-ақ осы Қағидаларды іске асырудың әртүрлі жағдайларында шешімдерді қабылдау процесін қолдау мақсатында жүргізіледі.

2-параграф. Қолайсыз метеорологиялық жағдайлар

20. Атмосфералық ауаның ластануының жоғары деңгейін белгілеген, сондай-ақ метеорологиялық жағдайлар Алматы қаласының атмосферасында ластағыш заттардың жиналуына ықпал етеді деген болжамды анықтаған кезде уәкілетті ұйым осы Қағидаларға 1-қосымшаға сәйкес тиісті дәрежедегі ҚМЖ-ның басталуы туралы ақпаратты Цифрлық объектіде орналастырады.

21. Уәкілетті ұйым электрондық құжат айналымының ресми мемлекеттік порталдары, "электрондық үкімет" веб-порталы және Цифрлық объект арқылы тіркелген кезден бастап бір сағат ішінде ҚМЖ-ның пайда болуы туралы ақпаратты Алматы қаласы әкімдігінің назарына жеткізеді, ол қажетті ақпараттың халық арасында дереу таралуын қамтамасыз етеді, сондай-ақ осы Қағидаларға 1-қосымшада көзделген ережелерді есебімен ҚМЖ-ның басталу кезеңіне ден қою шараларын енгізеді.

22. ҚМЖ-дан туындаған атмосфералық ауаның қысқа мерзімді ластануы кезеңінде Алматы қаласының аумағында стационарлық шығарындылар көздері бар заңды тұлғалар, дара кәсіпкерлер осы Қағидаларға 1-қосымшада көзделген қаланың жергілікті атқарушы органы уақытша енгізген стационарлық көздер шығарындыларын азайту жөніндегі талаптарды сақтайды.

23. Объектілердің операторлары осы Қағидаларға 1 – қосымшада көзделген ережелерді ескере отырып, Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрлігінің Экологиялық реттеу және бақылау комитетінің Алматы қаласы бойынша Экология департаментімен (бұдан әрі-Алматы қаласы бойынша экология департаменті) келісілген ҚМЖ басталу кезеңіне ден қою шараларын әзірлейді және қабылдайды.

24. Алматы қаласының әкімдігі халықты ҚМЖ туралы хабардар етумен қатар, өзінің ресми интернет-ресурсы және өзге де бұқаралық ақпарат құралдары арқылы осы Қағидаларға 1-қосымшаға сәйкес ҚМЖ кезеңіне арналған ұсынымдарды халықтың назарына жеткізеді.

25. ҚМЖ-мен байланысты алгоритмдерді автоматтандыру функционалын іске асыру шеңберінде Цифрлық объектіде:

метеорологиялық деректердің, шығарындылар туралы деректер мен математикалық модельдердің интеграцияларын қолдана отырып, ҚМЖ-ны болжау;

Осы Қағидаларға 1-қосымшада көзделген ережелерді ескере отырып, ҚМЖ басталуы кезеңіне ден қою шараларын қоса алғанда, ҚМЖ басталуы мен жеке және (немесе) барлық меншік нысанындағы заңды тұлғалардың, мемлекеттік органдардың ҚМЖ кездегі кейінгі іс-қимылдарының қажеттілігі туралы хабарлау жүзеге асырылады.

26. Алматы қаласы әкімдігінің әзірленген іс-қимыл жоспары бойынша ҚМЖ кезеңдерінде Алматы қаласының көшелеріндегі көлік ағыны реттеледі.

27. Мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі, жоғары, қосымша білім беру ұйымдарына:

жылжымалы датчиктерді пайдалана отырып, үй-жайлар ішіндегі ауа сапасына мониторинг жүргізу;

желдету жүйелерін тексеру кестесін бекіту және сүзгілерді тұрақты түрде тазалау және ауыстыру;

ғимараттарда ҚМЖ жағдайында ұсынымдары бар жадынамалар орналастыру;

ҚМЖ кезінде іс-қимылды түсіндіру үшін ата-аналармен және (немесе) оқушылармен үнемі кездесулер өткізу;

ҚМЖ салдарынан денсаулық жағдайы нашарлаған кезде медициналық персоналды көмек көрсетуге даярлауды қамтамасыз ету;

ластанған ауамен улану кезінде алғашқы көмек көрсету бойынша дәрістер өткізуді қамтамасыз ету;

медицина қызметкерлерінің балаларды үнемі тексеріп отыруы ұсынылады.

28. Мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі, жоғары, қосымша білім беру ұйымдарына ҚМЖ кезеңінде:

ашық ауада сабақтар, жаттығулар, спорттық іс-шаралар өткізбеу, оқушылардың далада болу уақытын барынша қысқарту;

балалар мен оқушыларға бір реттік немесе қайта пайдалануға болатын бетперделер таратуды қамтамасыз ету ұсынылады;

29. Мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі, жоғары, қосымша білім беру ұйымдарына үшінші дәрежелі ҚМЖ кезеңінде қосымша:

үшінші дәрежелі ҚМЖ кезеңінде өткізу қағидалары бойынша оқушылар мен олардың ата-аналарын техникалық қолдаудың жедел желісін ұйымдастыру;

оқушылар мен ата-аналарға онлайн режимінде мінез-құлық қағидаларын және процесті ұйымдастыруды түсіндіру;

балалардың денсаулық жағдайын қадағалау үшін ата-аналармен үнемі байланыста болу ұсынылады.

30. Алматы қаласының әкімдігі ҚМЖ басталу кезеңіне ден қою шаралары бойынша тұрақты оқу-жаттығулар ұйымдастырады және өткізеді.

2-тарау. Автокөлік құралдарын пайдаланудың жекелеген мәселелерін реттеу

31. Қоғамдық көлікті дамыту, қалалық қоғамдық көлік паркін және инфрақұрылымын ұлғайту және тұрақты жаңарту Алматы қаласының атмосфералық ауасын қорғау жөніндегі қызметтің басым бағыттарының бірі болып табылады.

32. Алматы қаласының әкімдігі Алматы қаласының автомобиль паркін жаңартуды экономикалық ынталандыру шараларын (бұдан әрі – Шаралар) іске асыруда.

33. Алматы қаласының аумағында 2025 жылғы 1 қыркүйекке дейін тіркелген автокөлік құралдары, сонымен қатар жергілікті бюджет есебінен төмен экологиялық сыныпты автокөлік құралдарын сатып алуды көздейтін Шаралар шеңберінде кейіннен кәдеге жарату үшін сатып алынады.

34. Шараларды іске асыру мақсаттары үшін Алматы қаласының әкімдігі Алматы қаласы әкімдігінің тиісті қаулысымен бекітілген тізбе бойынша автокөлік құралдарын сатып алу үшін тиісті жылға бағаны белгілейді.

35. Сатып алу пункттеріне өз жүрісімен келген, пайдаланудағы автокөлік құралдары сатып алынуға жатады.

36. Жаңа автокөлік құралдарын сатып алуға жеңілдіктер, қоғамдық көлікті пайдалануға тегін жол жүру ақысын беру және басқа да шараларды қоса алғанда, қосымша шаралар қолданылады.

37. Алматы қаласының әкімдігі электр көлігін дамытуға бағытталған шараларды іске асыруда.

38. Алматы қаласының коммуналдық және жеке автопарктері пайдаланылатын ішкі жану қозғалтқыштары бар (бұдан әрі – ІЖҚ) жылжымалы құрам бірліктерін автономды жылыту жүйелерімен немесе электр автомобиль жылытқыштарымен жабдықтайды.

39. Алматы қаласының коммуналдық және жеке автопарктері ҚР СТ 1433-2023 " Жол көлігі. Атмосфералық ауаға автокөлік құралдарының пайдаланылған газдары бар ластағыш заттардың шығарындылары. Нормалар мен әдістер" талаптарына сәйкес:

1) уәкілетті ұйымға есептілікті ұсына отырып, мәжбүрлі оталдыру жүйесімен (бензинмен және газбен) қозғалтқыштары бар автобустар үшін иісті газдың (CO), көмірсутектердің (CH) және азот тотықтарының (NOx) құрамын өлшеуді;

2) уәкілетті ұйымға есептілікті ұсына отырып, сығымдаудан тұтанатын қозғалтқыштары бар (дизель отынында) автобустар үшін түтіндік көрсеткіштерін өлшеуді;

3) уәкілетті ұйымға ай сайынғы есептілікті ұсына отырып, ластағыш шығарындылардың көлемін азайтуды қамтамасыз ететін жүйелер мен құрылғылардың, оның ішінде қозғалтқышты басқарудың электрондық блоктарының, оттегі датчиктерінің, каталитикалық және селективті бейтараптандырғыштардың, картерді, қозғалтқышты желдету жүйелерінің, пайдаланылған газдарды рециркуляциялау жүйелерінің, буларды, отынды, күйе сүзгілерін ұстау жүйелерінің жай-күйін, оларға қызмет көрсетуін және пайдалану мерзімін есепке алуды жүргізуді;

4) уәкілетті ұйымға ай сайынғы есептілікті ұсына отырып, дербес жылыту жүйелері мен электр автомобиль жылытқыштарының жай-күйін, оларға қызмет көрсетуін және пайдалану мерзімін есепке алуды жүргізуді қоса алғанда, ІЖҚ-ғы автокөлік құралдарына ішкі ай сайынғы (тоқсан сайынғы) экологиялық бақылауды жүзеге асырады.

40. Дайындаушы зауытта көзделген селективті каталитикалық бейтараптандыру жүйесімен 4-ші және одан жоғары экологиялық сыныптағы дизель отынында жұмыс істейтін автокөлік құралдары балансында бар Алматы қаласының коммуналдық және жеке автопарктері уәкілетті ұйымға тоқсан сайынғы есептілікті, оның ішінде электрондық нысанда есептілікті ұсына отырып, пайдаланылған газдарды азот тотықтарынан тазартуға арналған сұйық реагентті әрбір автобустың 1000 километр жүрісіне кемінде 15 литр есебімен сатып алуды жүзеге асырады.

41. Ағымдағы күнтізбелік жыл ішінде сол бір техникалық қарап-тексеру станциясында ескертусіз техникалық қарап-тексеруден немесе техникалық зерттеп-қараудан өткен, шығарындылардағы ластағыш заттар мөлшерінің нормативтерінен асып кеткен автокөлік құралдарын пайдалану фактілерінің бірнеше рет (күнтізбелік жыл ішінде 3 реттен артық), оның ішінде техникалық зерттеп-қарау нәтижелері бойынша анықталуы анықталған нәтижелерді көрсете отырып, "Жол жүрісі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 21-бабына сәйкес одан әрі шаралар қабылдау үшін көлік саласындағы уәкілетті органға және бұзушылықтарды жоюға және автокөлік құралын техникалық қарап-тексеруден өтуге жолдама беріле отырып, диагностикалық картаның күшін жою үшін механикалық көлік құралдары мен олардың тіркемелерін міндетті техникалық қарап-тексерудің бірыңғай ақпараттық жүйесінің операторына жүгіну үшін негіз болып табылады.

3-тарау. III санаттағы объектілерге қойылатын экологиялық талаптар

42. Экологиялық кодекске 2-қосымшаның 3-бөлімінде көрсетілген қызмет түрлері өздерінің шегінде жүзеге асырылатын ғимараттар, құрылысжайлар, олардың кешендері, алаңдары немесе аумағы III санаттағы объектілер болып табылады.

43. III санаттағы объектілерге жататын шығарындылардың стационарлық көздерін пайдалану оларды атмосфералық ауаға ластағыш заттардың шығарындыларын тазарту үшін құрылысжайлармен немесе жабдықпен жарақтандыру шартымен ғана жүзеге асырылады.

44. III санаттағы Объектілер операторлары күнтізбелік үш жылда кемінде бір рет атмосфералық ауаға ластағыш заттардың шығарындыларын зертханалық өлшеуді ұйымдастырады.

Зертханалық өлшеулерді III санаттағы Объект операторы өз қаражаты есебінен Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес аккредиттелген зертханаларда, мәлімделген аккредиттеу саласына сәйкес стандарттар бойынша жүргізеді.

45. Зертханалық өлшеу нәтижелері Цифрлық объектіге міндетті түрде енгізілуге жатады.

46. Алматы қаласының аумағында орналасқан III санаттағы объектілердің операторлары қоршаған ортаға әсер ету туралы декларацияны беру кезінде Экологиялық кодекстің 110-бабының 3-тармағында көрсетілген мәліметтерден басқа, "

Адамның өмір сүру ортасы мен денсаулығына әсер ету объектілері болып табылатын объектілердің санитариялық-қорғаныш аймақтарына қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" санитариялық қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің м.а. 2022 жылғы 11 қаңтардағы № ҚР ДСМ-2 бұйрығына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 26447 болып тіркелген) сәйкес белгіленген санитариялық-қорғаныш аймақтарының өлшемдері туралы мәліметтерді де ұсынады.

47. Шығарындылардың стационарлық көздері бар III санаттағы объектілер:

1) қоршаған ортаға әсер ету туралы декларацияны ұсынған кезде Алматы қаласының әкімдігіне қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспарын ұсынады;

2) шығарындылардың көлемін, құрамын және нүктелерін көрсете отырып, ластағыш заттардың шығарындыларын есепке алуды жүргізеді және есепті жылдан кейінгі жылдың 10 наурызына дейінгі мерзімде Цифрлық объектіге жылына кемінде бір рет ақпарат береді;

3) Алматы қаласының әкімдігіне есепті кезеңнен кейінгі айдың 10 наурызына дейінгі мерзімде қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралардың орындалуы және іс жүзіндегі шығарындылар туралы жыл сайынғы есепті ұсынады;

4) нәтижесінде адамдардың өмірі мен денсаулығына және (немесе) қоршаған ортаға қатер қауіпі бар немесе қатер төнген атмосфералық ауаның ластануын туғызған авариялық шығарындылар туралы ақпаратты авариялық шығарынды нәтижесінде зақымдану қатеріне ұшырайтын ұйымдарға және мемлекеттік органдарға дереу береді;

5) Алматы қаласының атмосфералық ауасын қорғау саласындағы арнаулы экологиялық талаптардың сақталуына мониторингті жүзеге асыру үшін шығарындылардың стационарлық көздеріне қол жеткізуді қамтамасыз етеді;

6) шығарындыларды төмендететін технологияларды әзірлейді және енгізеді;

7) шаң түзілуі мүмкін жерлерде шаң басу құралдарын қолданады;

8) атмосфералық ауаға ластағыш заттардың шығарындыларын тазартуға арналған құрылысжайлардың немесе жабдықтардың қоршаған ортаға әсер ету туралы декларацияны беру кезінде мәлімделген тиімділігін қамтамасыз етеді;

9) атмосфералық ауаның ластануын төмендету мақсатында техникалық және технологиялық тәсілдерді енгізеді және жетілдіреді, отынның, шикізаттың, материалдардың баламалы түрлерін қолданады;

10) стационарлық және жылжымалы көздерден ластағыш заттардың шығарындыларын ұстау, кәдеге жарату, залалсыздандыру жөніндегі іс-шараларды жүзеге асырады және олар туралы есеп береді, сондай-ақ қолайсыз метеожағдайлар кезеңінде іс-шараларды орындайды;

11) атмосфералық ауаға ластағыш заттардың авариялық шығарындыларының алдын алу және жою, сондай-ақ оның ластану салдарын жою жөніндегі іс-шараларды жүзеге асырады;

12) газды тазарту және атмосфералық ауаға ластаушы заттар шығарындыларын бақылау қондырғыларын пайдалану жөніндегі талаптарды іске қосады және сақтайды;

13) шаруашылық және өзге де қызмет объектілерінің санитариялық-қорғау аймақтарының режимін сақтауды қамтамасыз етеді;

14) атмосфералық ауаны ластайтын қалдықтарды шаруашылық және өзге де қызмет объектісінің тиісті аумағынан осындай қалдықтарды жинап қоюдың немесе көмудің мамандандырылған орындарына уақтылы әкетуді қамтамасыз етеді.

48. Уәкілетті ұйым ұсынылған декларация бойынша ластағыш заттар шығарындыларының декларацияланған көлемдерге сәйкестігін тексеру мақсатында ластану көзіне бара отырып, оның нақты көлемін бағалайды.

Бағалауды жүргізу үшін уәкілетті ұйым әдістемелік ұсынымдар қабылдайды.

Анық еместігі ластағыш заттар шығарындыларының, төгінділерінің декларацияланған көрсеткіштерімен салыстырғанда қоршаған ортаға антропогендік әсер етудің асып кетуінде көрініс табатын қоршаған ортаға әсер ету туралы анық емес декларацияны ұсыну анықталған жағдайда, уәкілетті ұйым Алматы қаласы бойынша Экология департаментін Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексінің (бұдан әрі - Кодекс) 144-бабы 5-тармағының 3) тармақшасына сәйкес шаралар қабылдау үшін Алматы қаласы бойынша экология департаментін хабардар етеді – Кодекс), және "әкімшілік құқық бұзушылық туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің (бұдан әрі – ӘҚБтК) 328-бабының 4 және 5-бөліктеріне сәйкес әкімшілік жаза қолдану фактісі расталған жағдайда.

4-тарау. Ластағыш заттар шығарындыларының деңгейі төмен аймақты ұйымдастыру

49. Осы Қағидаларға сәйкес Аймақта Алматы қаласының аумағына және автокөлік құралдарына қатысты арнайы экологиялық талаптар белгіленеді.

1-параграф. Аймақ аумағына қатысты арнайы экологиялық талаптар

50. Арнайы экологиялық талаптар Жалпыға ортақ пайдаланылатын орындарда, кәсіпорындар мен жеке тұрғын үйлердің аумақтарында, тұрғын үй секторының, мектеп және мектепке дейінгі мекемелердің аула және аулаішілік аумақтарында, барлық көшелерде және өзге де орындарда, кез келген өртеуге арналған қондырғыларда, контейнерлерде, урналарда, ашық немесе жабық тәсілмен қатты күйдіруге жол бермеуге бағытталған тұрмыстық қалдықтар, өндірістік қалдықтар, автошиналар, пластик және полиэтилен қалдықтары, оның ішінде қауіпті қалдықтар.

Осы тармақтың бірінші бөлігінде белгіленген талаптарды анықталып жатқан бұзушылықтар жөнінде Алматы қаласы бойынша Экология департаментіне Кодекстің 144-бабы 5-тармағының 3) тармақшасына сәйкес шараларды қабылдау үшін және құқық бұзушылық фактісі расталған жағдайда Әкімшілік кодекстің 324-бабына сәйкес әкімшілік жаза қолдану үшін хабарланады.

51. Аймақ аумағында азаматтық пиротехникалық заттар мен оларды қолдана отырып жасалған бұйымдарды іске қосуға жол берілмейді.

52. Аймақ аумағында:

1) төтенше жағдайларда жылумен және энергиямен жабдықтаудың резервтік көздерін пайдалану жағдайларын қоспағанда, Алматы қаласының газдандырылған аудандарында шаруашылық жүргізуші субъектілердің өндірістік мұқтаждықтары, жеке тұрғын үйлердің жылыту қазандықтары, моншалар, көппәтерлі тұрғын үйлерді жылытатын жекелеген қазандықтар үшін қатты және сұйық отын пайдаланылмайды;

2) шығарылған газдарды тазарту қондырғыларымен жабдықталған, ақаусыз жұмыс істейтін және жобалық тазартуды және (немесе) залалсыздандыруды қамтамасыз ететін ластағыш заттар шығарындыларының көздері пайдаланылады;

3) пайдаланылған газдарды тазарту жүйелерімен жабдықталмаған, қуаты 10 киловатттан аспайтын бензинді және дизельді генераторлар қолданылады;

4) пайдаланылған газдарды тазарту жүйелерімен жабдықталған арнайы техника (экскаваторлар, таптағыштар, бульдозерлер, тракторлар және басқалар) пайдаланылады;

5) атмосфералық ауаға теріс әсер етуді болдырмау мақсатында қала аумағын тазалау және қыста қар мен көктайғаққа қарсы күрес VIII сайланған Алматы қаласы мәслихатының кезектен тыс XXI сессиясының 2024 жылғы 19 шілдедегі № 138 шешімімен бекітілген (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 1776-02 болып тіркелген) Алматы қаласының аумағын абаттандыру қағидаларында көзделген тәсілдермен және құралдармен жүзеге асырылады.

2-параграф. Автокөліктер құралдарына қатысты Аймақтағы арнайы экологиялық талаптар

53. Аймаққа кіру рұқсаты автокөлік құралдарына олардың осы Қағидаларға сәйкес автокөлік құралының техникалық зерттеп-қараудан оң өтуімен расталатын пайдаланылған газдардағы ластағыш заттардың құрамы нормаларына сәйкес келген жағдайда беріледі.

54. Аймаққа кіру деңгейі Алматы қаласы әкімдігінің 2025 жылғы 21 ақпандағы № 1/19 қаулысымен (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 1800-02 болып тіркелген) бекітілген Автомобиль көлік құралдарының шығарындыларын мониторингілеу қағидаларына (бұдан әрі – мониторинг қағидалары) 4-қосымшаға сәйкес айқындалатын автокөлік құралының экологиялық сыныбына байланысты болады.

55. Алматы қаласының әкімдігі Аймақ аумағында қолданылатын ақпараттық белгілерді орнатады.

56. Осы Қағидаларда реттелмеген Аймақтағы автокөлік құралдарын пайдалануды реттеудің барлық өзге мәселелері Цифрлық объектіде орналастырылатын жария шартта реттеледі.

57. Аймақ туралы ақпарат, жүру карталары мен схемалары, Аймақ ішіндегі сапарларды жүзеге асыру жөніндегі нұсқаулық және басқа да қажетті ақпарат Цифрлық объектіде орналастырылады.

58. Аймақты онлайн әкімшілендіру функционалын іске асыру шеңберінде, басқалармен қатар мыналар: қолданыстағы және құрылатын бейне және өзге де қашықтан бақылау жүйелерімен интеграция; биллинг операторының және/немесе Аймақ операторының жұмыс істеуі; автокөлік құралдары иелерінің жеке кабинеттерін құру; аймақтың интерактивті картасы; көліктің жекелеген түрлерінің ағынын реттеу қамтамасыз етіледі.

Хабарламалар пайдаланушының Цифрлық объектідегі жеке кабинетіне Цифрлық объектіде тіркелген ұялы байланыстың абоненттік нөміріне қысқа мәтіндік хабарлама жібере отырып, ұялы байланыстың абоненттік нөмірі бойынша немесе электрондық мекенжай бойынша мәтіндік хабарламамен не хабарламаны немесе шақыруды тіркеуді қамтамасыз ететін өзге де байланыс құралдарын пайдалана отырып жіберіледі.

Аймақ операторының бастамасы бойынша Аймақты әкімшілендіру мақсатында Цифрлық объектімен интеграцияланған жеке цифрлық объект құрылады.

59. Алматы қаласының әкімдігі Аймақты әкімшілендіру үшін, оның ішінде Пилоттық жобаны іске асыру кезінде жарғылық капиталына мемлекет жүз пайыз қатысатын заңды тұлға арқылы Аймақ операторын айқындайды.

60. Аймақ операторы мынадай іс-шаралардың орындалуын да қамтамасыз етеді:

- 1) Аймақ шекараларының аудиті;
- 2) жүйенің архитектурасын әзірлеуді және енгізілетін шектеулерді басқаруды бақылау;
- 3) көлік ағындарын өлшеу;
- 4) Аймаққа кіретін көлікті есепке алу және деректерді талдау жүйесін әзірлеуді бақылау;
- 5) шектеулерді іске асырудың әсерін бағалау;
- 6) Аймақты әкімшілендіру үшін жеке цифрлық объектіні әзірлеуді бақылау;
- 7) Аймақты басқару жүйесін қолданыстағы және құрылатын жүйелермен интеграциялау процесін ұйымдастыру;
- 8) автокөлік құралдарын техникалық зерттеп-қарау нәтижелерін жинау және талдау, автокөлік құралдарының ластағыш заттар құрамы нормаларына сәйкестігін айқындау жүйесін құру.

61. Техникалық қарап-тексеруді "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 2-қосымшасының 84-2-тармағына сәйкес техникалық қарап-тексеру операторының қызметіне рұқсаты бар, уәкілетті ұйыммен осы Қағидаларға сәйкес автокөлік құралдарын техникалық қарап-тексеруді жүргізуге шарт жасасқан Алматы агломерациясының аумағында техникалық қарап-тексеру желілері бар техникалық қарап-тексеру операторлары жүргізеді.

62. Автокөлік құралдарын техникалық қарап-тексеруден өткізуге шарт техникалық қарап-тексеруден өткізудің әрбір желісінде тіркелген және тексерілген газ талдауыш пен түтін өлшегіш болған жағдайда жасалады, оның ішінде:

СО және СН газталдағышы;

Lambda коэффициентін өлшеу;

дизельді қозғалтқыштардың түтіндеу деңгейін өлшеу.

Осы тармақтың бірінші бөлігінде көрсетілген жабдық нақты уақыт режимінде өлшенген деректерді Аймақ операторына автоматты түрде беруді қамтамасыз ететін техникалық қарап-тексеру жүйесінде пайдаланылмайтын арнайы бағдарламалық жасақтамаға қосылады.

Мамандандырылған бағдарламалық қамтамасыз етуге қойылатын талаптар автокөлік құралдарын техникалық зерттеп-қараудан өткізуге арналған шартта көзделеді.

63. Оқытудан өткен және уәкілетті ұйымда оқытудан өткені туралы жарамды сертификаты бар мамандардың талап етілетін саны, техникалық қарап-тексеруді жүзеге асыратын әрбір техникалық қарап-тексеру желісіне кемінде екі маман.

64. Автокөлік құралдарын техникалық қарап-тексеруден өткізуге арналған шарт Цифрлық объектіде орналастырылған нысан бойынша жасалады.

65. Автокөлік құралдарын техникалық қарап-тексеруден өткізуге арналған шарттың қолданылу мерзімі 3 (үш) жылды құрайды, оның қолданылу мерзімі шексіз рет автоматты түрде ұзартылады.

66. Автокөлік құралдарын техникалық қарап-тексеруден өткізуге шарт жасасқанға дейін уәкілетті ұйым техникалық қарап-тексеру желілерінің осы Қағидалардың 64 және 65-тармақтарында белгіленген талаптарға іс жүзінде сәйкестігін тексереді.

67. Техникалық қарап-тексеру желілерінің осы тарауда белгіленген талаптарға нақты сәйкестігін тексеруді уәкілетті ұйым сол жерге барып жүзеге асырады.

68. Автокөлік құралдарын техникалық зерттеп-қараудан өткізуге арналған шартты уәкілетті ұйым онда көзделген жағдайларда, сондай-ақ:

техникалық қарап-тексеру операторы нақты қарап-тексеруді жүргізбей-ақ қарап-тексеру нәтижелерін беруге жол берген;

тексеру фактісі бейнетіркеумен расталмаған;

оператор жабдықтың жыл сайынғы міндетті салыстырып тексеруден өтуі туралы мәліметтерді ұсынбаған;

маман техникалық зерттеп-қарауды жүргізу тәртібін бұзған жағдайда бұзады.

69. Бір күнтізбелік жыл ішінде техникалық байқау желісінің маманы жіберген екі және одан да көп бұзушылықтар анықталған жағдайда, Уәкілетті ұйым уәкілетті ұйымда осы маманның оқудан өткені туралы сертификаттың күшін жояды.

70. Уәкілетті ұйым автокөлік құралдарын техникалық қарап-тексеруден өткізуге жасалған шартқа сәйкес техникалық қарап-тексеру желісінің әрбір маманы үшін зерттеп-қарау нәтижелерін пайдалану және Аймақ операторына беру мақсатында мамандандырылған бағдарламалық қамтамасыз етуге қол жеткізу үшін пайдаланылатын электрондық сәйкестендіру кілтін береді.

71. Техникалық қарап-тексеру операторлары автокөлік құралдарын техникалық қарап-тексеруден өткізуге жасалған шарттар бойынша жасалған шартта көрсетілген жабдықтар мен мамандар құрамындағы өзгерістер туралы осындай өзгерістер болған кезден бастап екі жұмыс күнінен кешіктірмей уәкілетті ұйымға электрондық нысанда хабарлама жіберу арқылы уәкілетті ұйымды хабардар етеді.

Техникалық қарап-тексеру операторының осы тармақтың бірінші бөлігінде белгіленген талаптарды сақтамауы да автокөлік құралдарын техникалық қарап-тексеруді жүргізуге арналған шартта белгіленген жауаптылыққа әкеп соғады.

72. Техникалық қарап-тексеру операторлары техникалық қарап-тексеруді автокөлік құралдарын техникалық қарап-тексеруден өткізуге арналған шартта және "Жол көлігі. Атмосфералық ауаға автокөлік құралдарының пайдаланылған газдарымен ластағыш заттардың шығарындылары. Нормалар мен әдістер" 1433-2017 ҚР СТ-да көзделген тәртіппен жүзеге асырады.

73. Осы Қағидалардың мақсаттары үшін мониторинг қағидаларында белгіленетін: автокөлік құралдарын санаттар бойынша жіктеу;

бензинмен және (немесе) газ отынымен жұмыс істейтін автокөлік құралдары үшін мәжбүрлеп оталдыру қозғалтқышының пайдаланылған газдарындағы көміртегі монооксиді (CO), көмірсутектер (CH) мөлшерінің нормалары;

мәжбүрлі оталдыру жүйесі бар қозғалтқыштармен жабдықталған автокөлік құралдары үшін пайдаланылған газдардың түтіндік нормалары қолданылады.

74. Автокөлік құралдарын техникалық қарап-тексеруден өткізу тәртібі Алматы қаласында пайдаланылатын мынадай автокөлік құралдарына: М1 санатындағы жеңіл автомобильдерге, М2 және М3 санатындағы автобустарға, N1, N2 және N3 санатындағы жүк автомобильдеріне, L санатындағы мотоциклдерге қолданылады.

75. Техникалық қарап-тексеру желісінің маманы техникалық қарап тексеруді орындайды, оның қорытындысы бойынша электрондық нысанда сақталатын техникалық қарап-тексерудің электрондық хаттамасын қалыптастырады, сондай-ақ көлік құралдарын есепке алу журналын электрондық форматта толтырады.

Көрсетілген ақпарат арнайы бағдарламалық жасақтамада пайда болған сәттен бастап кемінде үш жыл бойы сақталады.

76. Техникалық зерттеп-қарау нәтижелерінің қолданылу мерзімі оны өткізген кезден бастап күнтізбелік 12 ай.

77. Аймақ операторы зерттеп-қараудың электрондық хаттамасы негізінде автокөлік құралының Мониторинг қағидаларында белгіленген ластағыш заттардың нормаларына сәйкестігін айқындайды.

78. Техникалық зерттеп-тексеру нәтижелері Цифрлық объектіде көрсетіледі.

5-тарау. Арнайы экологиялық талаптардың бұзылуын анықтау

79. Уәкілетті органдар аккредиттелген зертханаларды тарта отырып, жылына кемінде 1 рет Алматы қаласының коммуналдық және жеке автопарктерімен осы Қағидалардың 38, 39 және 40-тармақтарының орындалуын бақылау бойынша іс-шаралар жүргізеді. Көрсетілген тармақтардың талаптарын бұзу анықталған кезде уәкілетті ұйым материалдарды тиісті автопаркті экологиялық нормалар мен талаптардың сақталуы тұрғысынан тексеруге бастамашылық ету мақсатында Алматы қаласы бойынша экология департаментіне жібереді.

80. Жедел өзара іс-қимыл жасау мақсатында Алматы қаласының әкімдігі мүдделі мемлекеттік органдармен, ғылыми институттармен және қоғамдық ұйымдармен бірлесіп бірлескен іс-қимыл хаттамаларын және тұрақты деректер алмасу тетіктерін бекітеді.

81. Шығарындылар көзінің әсер ету аймағында атмосфералық ауаның ластануының белгіленген нормативтерден асуы анықталған жағдайда, жауапкершілік Объект операторына жүктеледі.

82. Арнайы экологиялық талаптардың бұзылуын анықтау шығарындылар көздерінде жүзеге асырылады және Алматы қаласының атмосфералық ауасы жай-күйінің нашарлауына әсер ететін объектілерді жүйелі бақылауды қамтамасыз етуге бағытталған.

83. Уәкілетті ұйым уәкілетті мемлекеттік органдарға Алматы қаласының атмосфералық ауасын қорғау саласындағы арнайы экологиялық талаптардың бұзылуын анықтауға жәрдем көрсетеді.

84. Алматы қаласының атмосфералық ауасын қорғау саласындағы арнайы экологиялық талаптардың бұзылуын анықтау мақсатында пайдаланылатын өлшеу құралдары "Өлшем бірлігін қамтамасыз ету туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 19-бабына сәйкес метрологиялық салыстырып тексеруге жатады.

85. Алматы қаласының атмосфералық ауасын қорғау саласындағы арнайы экологиялық талаптардың сақталуын бақылау:

шығарындылардың жылжымалы көздеріне (жеке және қоғамдық автокөлік құралы, коммерциялық қызметтердің көлігі; коммуналдық көлік және техника);

шығарындылардың стационарлық көздеріне;

шығарындылардың стационарлық ұйымдастырылмаған көздеріне (қоқыс полигондарында қалдықтарды жағу, стихиялық өрттер, пиротехникалық құралдарды пайдалану) қатысты жүргізіледі.

86. Алматы қаласының атмосфералық ауасын қорғау саласындағы арнайы экологиялық талаптардың бұзылуын анықтау құралдары, оның ішінде:

тұрақты және жылжымалы экологиялық бекеттердің қызметі;

автокөлік құралдарының шығарындыларындағы ластағыш заттардың концентрациясының асып кетуін анықтау үшін спектрометрлерді қолдану;

шығарындылардың стационарлық көздеріне қатысты осы Қағидалардың талаптарының бұзылуын анықтау үшін ұшқышсыз ұшу аппараттарын қолдану;

е-otinish және Цифрлық объектімен интеграцияланған мессенджерлер арқылы осы Ереженің талаптары бұзылған жағдайда азаматтардың өтініштерін қабылдау болып табылады.

87. Алматы қаласының стационарлық және жылжымалы экологиялық бекеттері шығарындыларындағы ластағыш заттардың мөлшері нормативтен асатын автокөлік құралдарын пайдалануды анықтау мақсатында автокөлік құралдарының уыттылық және түтінділік нормаларына сәйкестігіне мониторинг және бақылау пункттері болып табылады және өз қызметін Мониторинг қағидаларына сәйкес жүзеге асырады.

88. Экологиялық бекеттердің жұмысына:

Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігінің Алматы қаласы полиция департаменті полиция қызметкерлерімен стационарлық және жылжымалы экологиялық бекеттерді қамтамасыз етуді, автокөлік құралдарын тоқтатуды, эколог-операторлардың қауіпсіз жұмысын жүзеге асырады;

стационарлық және жылжымалы экологиялық бекеттерді оқытылған оператор-экологтармен, аспаптармен және жабдықтармен қамтамасыз етуді, автокөлік құралдарының пайдаланылған газдарын өлшеуді жүргізуді, алынған деректерді ресімдеуді және бастапқы өңдеуді жүзеге асыратын аккредиттелген экологиялық зертхана қатысады.

89. Атмосфералық ауаны қорғау саласындағы арнайы экологиялық талаптарды сақтаудың бұзылуын анықтау барысында алынған ақпарат Цифрлық объектіге беріледі және интеграцияланады.

90. Уәкілетті ұйым Алматы қаласының атмосфералық ауасын қорғау саласындағы арнайы экологиялық талаптарды сақтаудың бұзылуын анықтау нәтижелерін жариялайды және Кодекстің 13-тарауында және Әкімшілік кодексте көзделген шараларды қабылдау үшін тиісті уәкілетті мемлекеттік органдарды хабардар етеді.

91. Уәкілетті мемлекеттік органдар уәкілетті ұйымға қабылданған шаралар туралы ақпаратты Қазақстан Республикасының Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексінде көзделген тәртіппен және мерзімдерде ұсынады.

92. 22, 23, 38 тармақтарында, 39 тармақтың 1) және 2) тармақшаларында, 41, 44 тармақтарында, 47 тармақтың 5), 6), 7), 8), 9), 10), 11), 12), 13) және 14) тармақшаларында, 50, 51 тармақтарында, 52 тармақтың 1) және 5) тармақшаларында, 53 тармақта белгіленген талаптардың бұзылуы анықталған жағдайда, Алматы қаласы Экология басқармасына 144 тармақтың 5) тармақшасына сәйкес шаралар қабылдау үшін хабарланады, ал құқық бұзушылық фактісі расталса, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 324-бабына сәйкес әкімшілік жауапкершілік қолданылады.

93. 39-тармақтың 3), 4) тармақшаларында, 40, 46-тармақтарда, 47-тармақтың 1), 2), 3) және 4) тармақшаларында белгіленген талаптардың анықталған бұзушылықтары бойынша Кодекстің 144-бабы 5-тармағының 3) тармақшасына сәйкес шаралар қабылдау үшін және расталған жағдайда Алматы қаласы бойынша экология департаменті хабардар етіледі ӘҚБтК-нің 327-1-бабына сәйкес әкімшілік жаза қолданудың құқық бұзушылық фактісі.

94. 43, 52 тармақтың 2), 3) және 4) тармақшалары, 71 және 75 тармақтарында белгіленген талаптардың бұзылуы анықталған жағдайда, Алматы қаласы Экология басқармасына 144 тармақтың 5) тармақшасының 3) тармақшасына сәйкес шаралар қабылдау үшін хабарланады, ал құқық бұзушылық фактісі расталса, ӘҚБтК 331-бабына сәйкес әкімшілік жауапкершілік қолданылады.

Атмосфералық ауаны қорғау
қағидаларына
1-қосымша

Алматы қаласының атмосфералық ауасының ластану деңгейі

№	Алматы қаласындағы ластағыш заттың орташа тәуліктік нақты концентрациясынан асу еселігі	Алматы қаласының атмосфералық ауасының ластану деңгейі	Қолайсыз метеорологиялық жағдайлардың дәрежесі	Кәсіпорындардың жұмыс режимі	Халыққа арналған ұсыныстар
1	Барлық ластағыш заттар бойынша 1 асып кетуден кем құрайды	Төмендетілген	-	-	-
					көшеде жүруді шектеу; көшеде болған кезде медициналық немесе матадан жасалған маскаларды пайдалану;

2	Кем дегенде бір ластағыш зат бойынша 1-ден астам асып кетуді құрайды	Жоғарылатылған	1 дәреже	Бірінші режим бойынша атмосфераның жерге жақын қабатындағы ластағыш заттардың концентрациясы н 15-20%-ға төмендетуді қамтамасыз ететін ұйымдастырушылық-техникалық сипаттағы іс-шаралар жүргізіледі	үй-жайларды тек қ а н а кондиционерлер мен желдету; жабық спорт кешендерінде д е н е шынықтыру және спорт сабақтарын өткізу; неғұрлым қолайсыз метеорологиялық жағдайлар мен атмосфералық ауаның ластану деңгейі байқалатын жылдың айларында қала сыртындағы аймаққа демалуға, санаториялық-курорттық сауықтыруға шығуды жүзеге асыру
3	Кем дегенде бір ластағыш зат бойынша 2-ден астам асып кетуді құрайды	Жоғары	2 дәреже	1 дәреже үшін әзірленген іс-шаралар, сондай-ақ технологиялық процестерге әсер ететін және атмосфераның жерге жақын қабатындағы ластағыш заттардың концентрациясы н 20-40% төмендетуді қамтамасыз ететін кәсіпорынның өнімділігінің шамалы төмендеуімен жүретін іс-шаралар жүргізіледі.	"жапырақша" типті қорғаныс киімдері мен респираторларды пайдалану; денеден ластағыш заттарды кетіру үшін душ немесе ылғалды сұрту; мол сусын (сүт, шай, сүт қосылған кофе); диеталық тамақтану, тұзды, майлы және қиын сіңірілетін тағамдарды шектеу;

4	Кем дегенде бір ластағыш зат бойынша 3-тен астам асып кетуді құрайды	Өте жоғары	3 дәреже	1 және 2 дәрежелер үшін әзірленген іс-шаралар, сондай-ақ атмосфераның жерге жақын қабатындағы ластағыш заттардың концентрациясы н 40-60% төмендетуді қамтамасыз ететін кәсіпорынның өнімділігін уақытша қысқарту есебінен зиянды (ластаушы) заттардың шығарындыларын төмендетуге мүмкіндік беретін іс-шаралар жүргізіледі.	ауыз қуысын 2% с о д а ерітіндісімен шаю; дәрігердің тағайындауы бойынша жоғары дозада А , В, С тобының витаминдерін қабылдау; жүрек-қан тамырлары; десенсибилизациялаушы, қақырық түсіретін және био- және иммунды-ынталандырғыш ; улану белгілері болған кезде д е р е у медициналық көмекке жүгіну.
---	--	------------	----------	--	--

Атмосфералық ауаны қорғау
қағидаларына
2-қосымша

Автомобиль көлігі үшін ластағыш заттар шығарындыларының деңгейі төмен аймаққа кіру деңгейлері

Кіру санаты	Бастапқы тіркеу деректері	Жеңіл (техникалық зерттеп-қараусыз рұқсат етіледі (ТЗҚ-сыз) / техникалық зерттеп-қарауды жүргізу шартымен рұқсат етіледі (ТЗҚ-мен)	Жүк (ТЗҚ-сыз/ТЗҚ-мен)
	ІЖҚ жоқ автокөлік құралы (электрлік немесе сутекті отын ұяшықтары бар)	ТЗҚ-сыз	ТЗҚ-сыз
	Экологиялық сыныбы 5-тен жоғары бензинде немесе газда мәжбүрлеп оталдыру жүйесі бар, сондай-ақ 5-тен жоғары экологиялық сыныптағы		ТЗҚ-мен

Шектелмеген	дизель отынында сығымдаудан тұтанатын ІЖҚ бар автокөлік құралдары	ТЗҚ-мен	
	Экологиялық сыныбы 5- тен жоғары бензинде немесе газда мәжбүрлеп оталдыру жүйесі бар, сондай-ақ 5-тен жоғары экологиялық сыныптағы дизель отынында сығымдаудан тұтанатын ІЖҚ бар автокөлік құралдары	ТЗҚ-мен	ТЗҚ-мен
	Экологиялық сыныбы 4- тен жоғары бензинде немесе газда мәжбүрлеп оталдыру жүйесі бар, сондай-ақ 4-тен жоғары экологиялық сыныптағы дизель отынында сығымдаудан тұтанатын ІЖҚ бар автокөлік құралдары	ТЗҚ-мен	ТЗҚ-мен
	Экологиялық сыныбы 3- тен жоғары бензинде немесе газда мәжбүрлеп оталдыру жүйесі бар, сондай-ақ 3-тен жоғары экологиялық сыныптағы дизель отынында сығымдаудан тұтанатын ІЖҚ бар автокөлік құралдары	ТЗҚ-мен	ТЗҚ-мен
	Экологиялық сыныбы 2- ден жоғары бензинде немесе газда мәжбүрлеп оталдыру жүйесі бар, сондай-ақ 2-ден жоғары экологиялық сыныптағы дизель отынында сығымдаудан тұтанатын ІЖҚ бар автокөлік құралдары	ТЗҚ-мен	ТЗҚ-мен
	Экологиялық класы 0 және одан төмен, бейтараптандыру жүйелері жоқ (карбюраторлы) бензинмен немесе газбен мәжбүрлеп оталдыру жүйесі бар ІЖҚ бар автокөлік құралдары	ТЗҚ-мен	ТЗҚ-мен

Шектелген	Осы Қағидаларға сәйкес техникалық зерттеп-қараудан өтпеген, сондай-ақ "Жол жүрісі туралы" Заңға және осы Қағидаларға сәйкес шығарындыларындағы ластағыш заттардың нормативтен тыс мөлшері анықталған ІЖҚ жоқ (таза электрлік немесе сутекті отын ұяшықтары бар) автокөлік құралдарынан басқа, барлық автокөлік құралдары	-	-
-----------	--	---	---

Ескерту: аббревиатуралардың шифрін ашу:

ІЖҚ - іштен жанатын қозғалтқыш;

СО - көміртегі тотығы

СН - жанбаған көмірсутектер

NOX - азот оксидтері

млн-1 - миллиондық үлес

Тт - Техникалық тексеру